

Programación do Departamento de Agrupacións Instrumentais

Introdución.

No presente curso, 2007-2008, atopámonos cunha nova normativa onde aparecen materias novas, outras cambian de curso e outras teñen unha menor carga horaria. Ademais, os decretos que regulan en Galicia os graos profesional e elemental apareceron publicados moi tarde no DOGA.

Como consecuencia de todo isto fíxose un departamento moi grande, neste curso de 23 profesores, e a programación tivo que cambiarse na súa totalidade.

Finalidade.

1. As ensinanzas profesionais de música teñen como finalidade proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música.
2. A finalidade das ensinanzas profesionais de música ordénase en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.
3. A ensinanza da música no grao profesional organízase nun grao de seis cursos de duración.

Obxectivos xerais.

1. As ensinanzas profesionais de música teñen como obxectivo contribuíra desenvolver no alumnado as capacidades xerais e os valores cívicos propios do sistema educativo e, ademais, as capacidades seguintes:
 - a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
 - b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
 - c) Analizar e valorar a calidade da música.

d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.

e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o goce da música.

f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.

g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.

h) Tomar consciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.

i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2. Nas ensinanzas profesionais de música teranse en conta as especificacións que se establecen na Lei galega 7/2004, do 16 de xullo, para a igualdade de mulleres e homes, e especialmente no seu artigo 9.1, así como as prescricións do artigo 24 da Lei orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes como garantía dunha educación acorde co principio de igualdade.

Obxectivos específicos.

As ensinanzas profesionais de música deberán contribuír a que o alumnado adquira as capacidades seguintes:

a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.

b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.

c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.

d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del

ou para actuar como responsable do conxunto.

e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.

f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.

g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.

h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas esixencias das obras.

i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.

j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.

k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e as épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.

l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

Materias comúns e propias das especialidades.

a) Música de cámara: nas especialidades de acordeón, arpa, clarinete, clave, contrabaixo, fagot, frauta de bico, frauta traveseira, guitarra, instrumentos de corda pulsada do Renacemento e do Barroco, instrumentos de puga, óboe, órgano, percusión, piano, saxofón, trombón, trompa, trompeta, tuba viola, viola da gamba, violín e violoncello.

b) Orquestra: nas especialidades de arpa, clarinete, contrabaixo, fagot, frauta traveseira, óboe, percusión, saxofón, trombón, trompa, trompeta, tuba, viola, violín e violoncello.

c) Banda: nas especialidades de clarinete, contrabaixo,

fagot, frauta traveseira, óboe, percusión, saxofón, trombón, trompa, trompeta e tuba.

d) Conxunto: nas especialidades de acordeón, arpa, baixo eléctrico, contrabaixo, clarinete, clave, fagot, frauta de bico, frauta traveseira, gaita, guitarra, guitarra eléctrica, instrumentos de corda pulsada do Renacemento e do Barroco, instrumentos de puga, óboe, órgano, percusión, piano, saxofón, trombón trompa, trompeta, tuba, viola, violín, violoncello e viola da gamba.

e) Coro: nas especialidades de acordeón, baixo eléctrico, clave, frauta de bico, gaita, guitarra, guitarra eléctrica, instrumentos de corda pulsada do Renacemento e do Barroco instrumentos de puga, órgano, piano, e viola da gamba.

f) Materias propias da especialidade de canto.

- a) Idiomas aplicados ao canto.
- b) Piano complementario.
- c) Coro.
- d) Música de cámara.

Avaliación.

1. A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria ha regular o procedemento de avaliación, promoción e permanencia do alumnado, que se axustará ao disposto nos puntos seguintes.

2. A avaliación das ensinanzas profesionais levarase a cabo tendo en conta os obxectivos e os criterios de avaliación establecidos no currículo.

3. A avaliación da aprendizaxe do alumnado será continua e integradora, aínda que diferenciada segundo as materias do currículo.

4. A avaliación, supervisada pola xefatura de estudos, realizaraa o conxunto do profesorado do alumno ou da alumna coordinado polo profesor ou a profesora que desempeñen a titoría. Este profesorado actuará de xeito integrado ao longo do proceso de avaliación e na adopción de decisións resultantes do devandito proceso.

5. O profesorado avaliará tanto a aprendizaxe do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente.

6. Os resultados da avaliación final das materias que compoñen o currículo expresaranse mediante a escala

numérica de 1 a 10 sen decimais. Consideraranse positivas as cualificacións iguais ou superiores a cinco, e negativas as inferiores a cinco.

7. A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria ha regulará as condicións para que os centros organicen as oportunas probas extraordinarias co fin de lle facilitar ao alumnado a recuperación de materias con avaliación negativa.

Alumnado con discapacidade.

1. No marco das disposicións establecidas na Lei 51/2003, do 2 de decembro, de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade, os centros escolares de nova creación deberán cumprir as disposicións vixentes na materia de promoción da accesibilidade. O resto dos centros deberán adecuarse á devandita lei nos prazos e cos criterios establecidos nela.

2. A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria ha adoptar as medidas oportunas para a adaptación do currículo ás necesidades do alumnado con discapacidade. En todo caso, as devanditas adaptacións deberán respectar no esencial os obxectivos fixados no presente decreto.

CONXUNTO

Introdución

O conxunto instrumental constitúe un espazo de formación de primeira orde para experimentador e aplicar, ademais das habilidades adquiridas na clase de instrumento da especialidade, os coñecementos adquiridos en todas as materias. Desde este punto de vista, o conxunto tamén poderá permitir percorrer o repertorio para diversas formacións, de diferentes épocas ou estilos, co que se amosa unha vez máis que os obxectivo dunhas materias e das outras deben coordinarse desde unha perspectiva común.

O proceso de ensino e aprendizaxe das especialidades instrumentais ten un forzoso carácter individual. Por iso, o currículo que agora se presenta alberga, como unha nova materia dun colectivo de estudantes, a materia de conxunto, que terá por finalidade, en esencia, a actividade de grupo, como no caso da orquestra, da banda ou de coro, todas dirixidas ao proceso de obtención de novos coñecementos e a súa aplicación na práctica social e representativa do centro en que se realicen os estudos.

No presente desenvolvemento normativo considerouse conveniente reforzar as actividades de grupo e aumentar a súa presenza nos centros. A incorporación de novas especialidades instrumentais cuxas literaturas amosan amplos repertorios de conxunto específicos sinala a idoneidade de incluír a materia de conxunto como unha materia máis no marco das ensinanzas profesionais de música. Por outra banda, razóns de índole organizativa dos centros sinalan a conveniencia de ampliar esta nova materia de grupo a prol da participación de todos os estudantes de calquera especialidade instrumental cursada.

A educación musical non pode nin debe perseguir como única

meta a formación de solistas. O carácter propedéutico das ensinanzas profesionais de música leva consigo a incorporación do alumnado ás agrupacións que se configuren no seus centros co fin de propiciar un marco amplo de experiencias que lle permita ao alumnado dirixirse cara á formación musical que máis se adapte ás súas calidades, aos seus coñecementos e aos seus intereses.

A práctica indistinta de grupo na orquestra, na banda, no coro e, de ser o caso, no conxunto que corresponda ten por finalidade facilitar a participación a través de distintas formacións, de todo o alumnado ao procurarse unha organización máis flexible da ensinanza. Por unha banda, esta participación en agrupacións ha permitir que determinados instrumentos con dificultades de integración teñan o marco axeitado para a práctica instrumental colectiva; por outra parte, supón e garantía da presenza activa do alumnado nunha das actividades que, xunto co coro, a orquestra ou a banda, implican maior proxección do centro na sociedade.

As tradicionais asociacións de instrumentos dará paso a un repertorio que alberga un complexo entrelado de interrelacións instrumentais sen perder a unidade de criterio e a igualdade da execución, que teñen que ser as principais metas para lograr. O alumnado, como noutras agrupacións, deberá incrementar a actitude de escoita de todo aquilo que rodea a propia execución unipersoal en prol de alcanzar aspectos inherentes a toda boa interpretación na agrupación (afinación, empaste, homoxeneidade no fraseo, igualdade no ataque, claridade nas texturas, etc.), adquirindo progresivamente unha serie de habilidades e hábitos acordes co seu papel no grupo que estará condicionado ao repertorio do seu instrumento.

En síntese, igual que sucede na orquestra, na banda e no coro, o conxunto ha propiciar a responsabilidade compartida. Por unha parte, as relacións humanas entre o alumnado, acostumado á práctica instrumental individual, levarán consigo, como membros dun corpo colectivo, todo un exercicio de adaptación ao grupo e de aceptación de outros instrumentistas.

Por outra banda, a práctica en grupo motivará a actitude de escoita, propiciará a memoria de paisaxes instrumentais e fomentará o estudo individual, que ha reverter no grupo e incentivar unha actitude de disciplina dificilmente abordable en actividades individuais.

Obxectivos

As ensinanzas de conxunto dos estudos profesionais de música han ter como obxectivos contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- a) Afondar no coñecemento dos estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.
- b) Dominar o propio instrumento de acordo coas esixencias de cada obra.
- c) Respetar as normas que esixe toda actuación en grupo e valorar a interpretación en conxunto como un aspecto fundamental da formación musical.
- d) Aplicar a audición polifónica para escoitar simultaneamente as partes ao mesmo tempo que se executa a propia, demostrando sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- e) Utilizar unha ampla e variada gama sonora, de xeito que o axuste do son se realice en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades interpretativas da obra.
- f) Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista.
- h) Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- i) Coñecer e realizar os xestos básicos que permitan a interpretación coordinada.
- j) Interpretar obras representativas do repertorio do conxunto instrumental de dificultade axeitada ao nivel.

Metodoloxía

No que refire á metodoloxía desta materia establécense cinco formas principais sen prexuízo do que cada profesora queira facer na súa programación de aula respectando a súa liberdade de cátedra.

- Clase colectiva de instrumento de grao medio
- Ensaio por cordas para orquestra e banda
- Introducción á música de cámara
- Pequenos conxuntos instrumentais
- Repertorio para canatantes.

Contidos

Traballaranse as obras que cada profesor estime conveniente dependendo da metodoloxía utilizada. En calquera caso recoméndase un mínimo dunha ou dúas obras por trimestre en función da súa extensión, agrupación e dificultade.

Con respecto ás obras elixidas o departamento estima conveniente a consulta aos profesores titores acerca das obras concretas que se prepararán ao longo do curso, que non se programen reducións de orquestra ou o que corresponda na medida que sexa posible e se é posible as obras non deben formar parte do repertorio do propio instrumento montado en clase individual.

Traballarase especialmente o referido a:

- A unidade sonora: respiración, ataque, vibrato, afinación, articulación, ritmo, fraseo, etc.
- Agónica e dinámica.
- Estudo e práctica dos xestos anacrúsicos para tocar sen dirección.
- Equilibrio sonoro e de planos.
- Control permanente da afinación.
- Desenvolvemento da igualdade de ataques.
- Análise e interpretación de obras do repertorio.
- Práctica de conxunto da agrupación correspondente.
- Traballo gradual do repertorio básico máis salientable da agrupación correspondente.
- Valoración do sistema como marco da interpretación.
- Audicións comparadas de interpretacións de conxuntos, para analizar de maneira crítica as características das versións.

Criterios de avaliación

1) Interpretar obras do repertorio propio da agrupación correspondente. Con este criterio preténdese avaliar a capacidade de unificación de criterio interpretativo entre todos os compoñentes do grupo, e do equilibrio sonoro entre as partes.

2) Actuar como responsable do grupo, dirixindo a interpretación colectiva entanto que realiza a súa propia parte, se procede. Mediante este criterio preténdese verificar se o alumnado ten un coñecemento global da partitura e saben utilizar os xestos necesarios da concertación. Ademais, pódese valorar o seus criterios sobre unificación do son, timbre, vibrato, afinación, fraseo, etc.

3) Ler a primeira vista unha obra de pequena dificultade na agrupación que corresponda. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para desenvolverse con autonomía na lectura dun texto, así como o seu grao de fluidez na lectura e comprensión da obra.

4) Estudar as obras correspondentes ao repertorio programado. Mediante este criterio preténdese avaliar o sentido da responsabilidade como membro dun grupo, a valoración que ten o seu papel dentro deste e o respecto pola interpretación musical.

5) Interpretar en público obras do repertorio para conxunto. Este criterio serve para comprobar a unificación do fraseo, a precisión rítmica, o equilibrio sonoro, a preparación de cambios dinámicos e de acentuación, así como a adecuación interpretativa ao carácter e o estilo da música interpretada.

Haberá tres formas de avaliar: unha continua, outra extraordinaria en setembro que regulará a Consellería para os alumnos que non saquen un cinco en xuño, e unha terceira para os alumnos que non asisten a clase ou faltan frecuentemente, estando matriculados. Enténdese que un alumno perde o dereito á avaliación continua cando teñan catro ou máis faltas sen xustificar por trimestre. Neste caso o profesor fará unha proba ao obxecto de avaliar ao alumno que non asiches a clase dentro do trimestre en cuestión. Se un alumno ten un ou máis trimestres con cualificación negativa por perder o dereito á avaliación continua e non facer a proba co profesor, o Departamento nomeará unha comisión de tres profesores para avaliar aos alumnos que estén nestas circunstancias. Para realizar a proba en caso de necesitar acompañantes, éstos deberán achegalos o alumno. As probas serán elaboradas polo profesor cos contidos e obxectivos propios do curso.

CORO

Introdución

O coro, polas súas características intrínsecas, é un espazo de formación de primeira orde non só para aprender a

técnica vocal, senón tamén para reforzar os coñecementos adquiridos noutras materias. Desde este modo de ver, o coro tamén permitirá contribuír a facer un percorrido polas épocas e os estilos, co que se amosa unha vez máis que os obxectivos dunhas materias e das outras deben coordinarse desde unha perspectiva común.

A propia práctica interpretativa, tal e como esta se decantou definitivamente a partir das innovacións levadas a cabo no período romántico, opera unha distinción fundamental entre os instrumentos, segundo estes puideran ou non inserirse na estrutura e nas necesidades cotiás dunha orquestra sinfónica. Como regra xeral, pódese afirmar que os instrumentos homofónicos forman parte desta, entanto que son os polifónicos, precisamente pola súa propia condición, os que permanecen á marxe desta, igual que, por motivos ben diferentes, os chamados instrumentos históricos, en desuso xa antes do nacemento da orquestra tal e como hoxe a concibimos.

Se o currículo de ensinanzas profesionais de música acolle a materia de orquestra ou, de ser o caso, de banda ou de conxunto, para o primeiro tipo de instrumentos citados, resulta tamén obrigada a inclusión dunha materia que opere de igual maneira na formación do alumnado.

Neste sentido, imponse tamén unha materia que incorpore, por un lado, un matiz de colectividade e, por outro, unha relativización do papel que xoga o intérprete na consecución dos resultados finais.

Dada a autosuficiencia dos instrumentos polifónicos, a práctica coral halles proporcionar aos instrumentistas unha perspectiva nova. Así, o hábito de interpretar varias voces a un tempo pode redundar nunha perda da capacidade para cantar, para dicir coa máxima concentración musical unha única voz. "Para tocar ben cómpre cantar ben", di un antigo proverbio italiano. O instrumentista, por así dicilo, afástase da polifonía e retorna á orixe, á monodia e á primeira canle expresiva posible: a voz humana. Vaina utilizar con maior naturalidade e flexibilidade que o seu propio instrumento, e vai afrontar a interpretación dunha melodía (ou unha voz do tecido polifónico) cunha musicalidade e unha intuición cantable con frecuencia entorpecidas pola complexa técnica do seu instrumento.

Xa que logo, cantar converterase nun modelo e nunha vía alternativa de aproximación á música, desligada da lenta e complexa aprendizaxe dunha técnica. Os alumnos e as alumnas han sentir como as barreiras que parecían interporse entre o seus corpos e os seus instrumentos

desaparecen, e como a música xorde con espontaneidade e de inmediato.

É o seu propio corpo quen a produce desde o seu interior, e que, pola súa vez, actúa como executante e como caixa de resonancia. É o corpo quen se transforma en música, experiencia que sen dúbida ha enriquecer o alumnado e ha modificar substancialmente a perspectiva da súa aproximación ao instrumento.

Por outra banda, igual que sucede coas materias de orquestra, de banda e de conxunto, a actividade coral ha servir tamén para evitar o illamento do instrumentista dentro dun repertorio, unhas dificultades e un "modus operandi" de carácter fortemente individual. A cambio, o alumnado sentirase partícipe dunha interpretación colectiva, na que a afinación (case sempre fixa nos instrumentos polifónicos, que non requiren da participación do intérprete para conseguila), o empaste, a homoxeneidade no fraseo e a claridade das texturas serán algúns dos obxectivos para acadar. A actitude de escoita e de adecuación da súa voz á dos seus compañeiros de rexistro, por unha banda, e á suma de todo o conxunto, por outra, redundarán tamén en beneficio da amplitude de iras e do enriquecemento musical do instrumentista.

O coro ha fomentar, ademais, as relacións humanas entre o alumnado, afeito a unha práctica instrumental individual. Como na execución orquestral, o coro incentivará tanto unha actitude de disciplina como a necesidade de seguir as indicacións da dirección, de xeito que o traballo realizado nos ensaios pode dar os seus froitos no concerto ou na interpretación da versión definitiva dunha obra. A sensación, como integrantes dun corpo colectivo, será tamén moi diferente, xa que o alumnado sentirá a responsabilidade compartida, ao se ver apoiado e, de algún xeito, protexido polos demais membros cos que, sen dúbida, han xurdir relacións de compañeirismo e de intercambio.

A historia amósanos como as capelas musicais de catedrais, igrexas e cortes constituíron a mellor escola para formar compositores e instrumentistas ou cantantes. Algúns países do noso contorno cultural conservaron esta tradición e moitos dos seus músicos máis salientables iniciaron a súa formación deste xeito. A actividade coral permite un achegamento á gran tradición polifónica -nomeadamente rica no caso do noso país- e, non menos importante, ao riquísimo patrimonio folclórico.

Este contraste entre repertorio culto e popular, relixioso e profano, acentúa aínda máis, se cadra, a importancia

desta disciplina coral e a necesidade da súa inclusión no currículo das ensinanzas profesionais.

Obxectivos

As ensinanzas de coro dos estudos profesionais de música han ter como obxectivo contribuir a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- a) Familiarizarse coa linguaxe xestual propio da dirección coral.
- b) Controlar de xeito consciente o mecanismo respiratorio e a emisión vocal para enriquecer as posibilidades tímbricas e proporcionarlle á voz capacidade de resistencia.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Decatarse da importancia de escoitar o conxunto e de integrarse nel para contribuir á unidade sonora.
- e) Coñecer a través da práctica coral tanto a música da nosa tradición occidental como a doutras culturas, facendo así patente a súa importancia na formación integral da persoa e afondando no coñecemento dos estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.
- f) Recoñecer os procesos harmónicos e formais a través do repertorio vocal.
- g) Ler a primeira vista cun nivel que permita a montaxe fluída das obras. Participar na planificación e na realización en equipo de actividades corais valorando as achegas propias e alleas en función dos obxectivos establecidos, amosando unha actitude flexible e de colaboración, e asumindo responsabilidades no desenvolvemento das tarefas.

Metodoloxía

No que refire á metodoloxía desta materia establécense a clase colectiva e ensaio coral, sen prexuízo do que cada profesor queira facer na súa programación de aula respectando a súa liberdade de cátedra.

Contidos

Traballaranse as obras que cada profesor estime conveniente dependendo da metodoloxía utilizada. Traballarase especialmente o referido a:

- Respiración, entoación, articulación e resonancia como elementos básicos da emisión vocal.
- Vocalizacións, entoación de acorde e cadencias para desenvolver o oído harmónico e a afinación.
- Práctica da memoria como elemento reitor da interpretación.
- Desenvolvemento da audición interna como elemento de control da afinación, da calidade vocal e da cor sonora do conxunto.
- Entoación de intervalos consonantes e disonantes en diferentes graos de complexidade para afianzar a afinación.
- Práctica da lectura á vista.
- Análise e interpretación de repertorio de estilo polifónico e contrapuntístico a catro e a máis voces mixtas con ou sen acompañamento instrumental.
- Adquisición progresiva da seguridade persoal no exercicio do c. coral.
- Valoración do silencio como marco da interpretación.
- Interpretación dos textos que favorezan o desenvolvemento da articulación, a velocidade e a precisión rítmica.
- Análise e interpretación de obras de repertorio coral de diferentes épocas e estilos, así como doutros xéneros e outros ámbitos culturais.

Criterios de avaliación

- 1) Reproducir en cuarteto -ou o correspondente reparto- calquera das obras programadas durante o curso.
- 2) Mediante este criterio trátase de valorar a seguridade para interpretar a propia parte, xunto coa integración equilibrada no conxunto, así como a capacidade de articular e afinar con corrección.
- 3) Reproducir calquera das obras programadas durante o curso en conxunto de tres ou máis membros por corda.
- 4) Este criterio trata de avaliar a capacidade para adecuar todos os elementos da interpretación á eficacia do conxunto e a actitude de colaboración entre os

participantes.

- 5) Repentizar obras homofónicas de pouca ou mediana dificultade, e de claros contornos tonais.
- 6) Con este criterio preténdese avaliar a capacidade de relacionar a afinación co sentido tonal e a destreza de lectura a vista.
- 7) Repentizar unha obra polifónica de carácter contrapuntístico de pequena ou mediana dificultade.
- 8) Trátase de avaliar a capacidade de integración na lóxica do discurso musical a través dos xogos imitativos.
- 9) Preparar unha obra en grupo, sen a dirección do profesorado. Este criterio trata de valorar a capacidade para aplicar os coñecementos dos elementos que interveñen na interpretación de xeito adecuado co estilo elixido.
- 10) Entoar acordes a catro voces en estado fundamental a partir do diapasón, ampliando progresivamente a dificultade e variando o son de referencia. Con este criterio trátase de avaliar a capacidade para que cada membro do coro pense nun tempo mínimo o son que lle corresponde e o reproduza de forma afinada.

Haberá tres formas de avaliar: unha continua, outra extraordinaria en setembro que regulará a Consellería para os alumnos que non saquen un cinco en xuño, e unha terceira para os alumnos que non asisten a clase ou faltan frecuentemente, estando matriculados. Enténdese que un alumno perde o dereito á avaliación continua cando teñan catro ou máis faltas sen xustificar por trimestre. Neste caso o profesor fará unha proba ao obxecto de avaliar ao alumno que non asiches a clase dentro do trimestre en cuestión. Se un alumno ten un ou máis trimestres con cualificación negativa por perder o dereito á avaliación continua e non facer a proba co profesor, o Departamento nomeará unha comisión de tres profesores para avaliar aos alumnos que estén nestas circunstancias. Para realizar a proba en caso de necesitar acompañantes, estes deberán achegalos o alumno. As probas serán elaboradas polo profesor cos contidos e obxectivos propios do curso.

MÚSICA DE CÁMARA

Introdución

A práctica da música de cámara durante o período de estudos correspondente aas ensinanzas profesionais de música responde a un conxunto de necesidades do alumnado de música que dificilmente poden ser atendidas se non é a través desta actividade.

A actividade camerística supón o vehículo fundamental para integrar e poñer en práctica unha serie de aspectos técnicos e musicais cuxo aprendizaxe a través dos estudos instrumentais e teóricos posúe forzosamente un carácter analítico que debe ser obxecto dunha síntese ulterior a través da práctica interpretativa.

A práctica da música de cámara cumpre unha función decisiva no desenvolvemento do oído musical en todos os seus aspectos. O repertorio camerístico constitúe o medio idóneo para que o alumno e a alumna desenvolvan o sentido da afinación, desenvolvemento que non pode deixar de ser intuitivo e mimético, que se resiste a ser ensinado ou

transmitido por métodos racionais e que require unha longa praxe musical, preferentemente en conxunto.

Unha das características fundamentais da práctica camerística é a ausencia de director ou directora. Iso obriga a desenvolver as competencias necesarias de comunicación visual e xestual entre os membros do grupo, aprender a valorar a importancia da respiración conxunta, establecer criterios comúns de interpretación e, en definitiva, favorecer o desenvolvemento dunha nova dimensión da interpretación baseada na codirección.

Asemade, o exercicio da música de cámara estimula a capacidade -imprescindible para todo músico- para escoitar aos outros instrumentos mentres se toca o propio e para desenvolver o sentido de «sonoridade do conxunto».

A interacción entre diversos instrumentistas, ou entre a voz e o piano no caso da especialidade de Canto, colabora igualmente ao desenvolvemento da sensibilidade en materia de dinámica, fraseo, ritmo e vibrato: en canto á «dinámica», por esixir unha sensibilización con respecto á audición de planos sonoros e á percepción da función desempeñada en cada momento por cada un dos instrumentos (solística, acompañante, contrapuntística, harmónica, etc.); en canto ao «fraseo», porque colabora a desenvolver o sentido do diálogo e a mímese musical; en canto «ritmo», porque a música de conxunto esixe por si mesma unha precisión e compenetración rítmica que faga posible a simultaneidade e o axuste entre os diversos instrumentos, á vez que propicia o desenvolvemento da comunicación a través do xesto, e de calquera outra forma no verbal, entre os instrumentistas (entradas, definición do tempo, rubato e outras modificacións do tempo, cortes finais, respiracións, etc.); en canto ao «vibrato», no sentido de que a práctica camerística obriga a homoxeneizar e simultanear o período, velocidade e amplitude dos diversos vibratos.

A música de cámara obriga aos músicos que a practican a desenvolver determinados hábitos de autodisciplina e método extremadamente beneficiosos, talles como a homoxeneización da articulación, a planificación dos golpes de arco nos instrumentos de corda ou das respiracións nos de vento, etc., á vez que permite o contraste do instrumento propio con outros de diferente natureza.

Desde un punto de vista musical, a práctica camerística é imprescindible para a maduración dun músico no terreo da expresividade e a emotividade, posto que supón un campo idóneo para que a capacidade afectiva do futuro músico xurda na súa interpretación, feito que debe ser propiciado

canto antes.

Á súa vez, o intercambio de ideas e a confrontación entre diversos puntos de vista interpretativos resulta sumamente formativa e estimulante para un instrumentista en período de formación, colabora ao desenvolvemento da capacidade analítica e fomenta o que a interpretación responda a unha idea musical e transcenda o nivel de mera lectura.

Asemade, a práctica e coñecemento do repertorio de cámara supón un paso decisivo no coñecemento do repertorio do instrumento e da evolución estilística dos diferentes períodos da historia da música.

En suma, o cultivo da música de cámara resulta absolutamente complementaria da formación instrumental, permitindo a aplicación práctica dos coñecementos adquiridos na clase de instrumento, dentro dunha actividade que, por mor do seu carácter lúdico, permite a práctica musical en condicións ideais de espontaneidade e distensión.

Obxectivos

As ensinanzas de Música de Cámara dos estudos profesionais de música terán como obxectivos contribuir a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- a) Valorar a música de cámara como un aspecto fundamental da formación musical e instrumental.
- b) Aplicar en todo momento a audición polifónica para escoitar simultaneamente as diferentes partes ao mesmo tempo que se executa a propia.
- c) Utilizar unha ampla e variada gama sonora de maneira que o axuste de son realícese en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas da obra.
- d) Coñecer e realizar os xestos básicos que permitan a interpretación coordinada sen director ou directora.

Metodoloxía

No que refire á metodoloxía desta materia establécense o que cada profesor queira facer na súa programación de aula respectando a súa liberdade de cátedra.

Contidos

Traballaranse as obras que cada profesor estime conveniente dependendo da metodoloxía utilizada. En calquera caso recoméndase un mínimo dunha ou dúas obras por trimestre en

función da súa extensión, tipo de agrupación e dificultade.

Con respecto ás obras elixidas o departamento estima conveniente a consulta aos profesores tutores acerca das obras concretas que se prepararán ao longo do curso, que non se programen reducións de orquestra ou o que corresponda na medida que sexa posible e se é posible as obras non deben formar parte do repertorio do propio instrumento montado en clase individual.

Traballarase especialmente o referido a:

- A unidade sonora: Respiración, ataque, vibrato, golpes de arco, afinación, articulación, ritmo e fraseo.
- Agónica e dinámica.
- Estudo e práctica dos xestos anacrúsicos necesarios para tocar sen director.
- Equilibrio sonoro e de planos.
- Análise e interpretación de obras básicas do repertorio que inclúan diferentes estilos.
- Conxunto de instrumentos monódicos.
- Cuarteto de corda: Igualdade de son nos distintos ataques do arco, vibrato, afinación, etc., distribución do arco para o fraseo.
- Quinteto de vento: Igualdade nos ataques, articulación, fraseo, etcétera.
- Respiración, afinación e vibrato.
- Conxunto de metais: Práctica camerística en formacións diversas.
- Cámara con piano: Equilibrio nos ataques dentro da diversidade de respostas.
- Voz e piano: Acompañamento ao canto.
- Equilibrio de cordas, vento e piano. Articulación, afinación, fraseo, etc.
- Estudo de obras de cámara con clave ou instrumento polifónico obrigado.
- Aplicación dos coñecementos de baixo continuo ao acompañamento dun ou varios solistas.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.

Criterios de avaliación

1) Interpretar obras de distintas épocas e estilos dentro da agrupación correspondente. Con este criterio preténdese avaliar a capacidade de unificación do criterio interpretativo entre todos os componentes do grupo e o

equilibrio sonoro entre as partes.

2) Actuar como responsable do grupo dirixindo a interpretación colectiva mentres realiza a súa propia parte. Mediante este criterio preténdese verificar que o alumnado ten un coñecemento global da partitura e sabe utilizar os xestos necesarios da concertación. Así mesmo pódense valorar os seus criterios sobre a unificación do son, timbre, vibrato, afinación e fraseo.

3) Ler a primeira vista unha obra de pequena dificultade na agrupación que corresponda. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con autonomía na lectura dun texto, o seu grao de fluidez e comprensión da obra.

4) Estudar en casa as obras correspondentes ao repertorio programado. Mediante este criterio preténdese avaliar o sentido da responsabilidade como membro dun grupo, a valoración que ten do seu papel dentro do mesmo e o respecto pola interpretación musical. Interpretación pública de obras de estilos e épocas diversas. Este criterio constata a unificación do fraseo, a precisión rítmica, o equilibrio sonoro, a preparación de cambios dinámicos e de acentuación, así como a adecuación interpretativa ao carácter e o estilo da música interpretada.

5) Interpretación pública dun obra contemporánea con formación instrumental heteroxénea. Mediante este criterio preténdese comprobar o grao de comprensión da linguaxe contemporánea, o coñecemento de efectos e grafías, así como o equilibrio sonoro dentro dun conxunto de instrumentos de morfoloxías diversas e pouco habituais.

Haberá tres formas de avaliar: unha continua, outra extraordinaria en setembro que regulará a Consellería para os alumnos que non saquen un cinco en xuño, e unha terceira para os alumnos que non asisten a clase ou faltan frecuentemente, estando matriculados. Enténdese que un alumno perde o dereito á avaliación continua cando teñan catro ou máis faltas sen xustificar por trimestre. Neste caso o profesor fará unha proba ao obxecto de avaliar ao alumno que non asiches a clase dentro do trimestre en cuestión. Se un alumno ten un ou máis trimestres con cualificación negativa por perder o dereito á avaliación continua e non facer a proba co profesor, o Departamento nomeará unha comisión de tres profesores para avaliar aos alumnos que estén nestas circunstancias. Para realizar a proba en caso de necesitar acompañantes, éstos deberán achegalos o alumno. As probas serán elaboradas polo

profesor cos contidos e obxectivos propios do curso.

ORQUESTRA/BANDA

Introdución

O proceso de ensino e aprendizaxe das diversas especialidades instrumentais ten forzosamente un marcado carácter individual. Por iso é polo que o currículo deba albergar materias que transcendan esta compoñente unipersoal da práctica musical e introduzan elementos colectivos. A práctica instrumental resulta así entendida non só como a adquisición dunha complexa técnica e a progresiva formación duns criterios musicais propios, senón tamén como unha ferramenta de relación social e de intercambio de ideas entre os propios instrumentistas.

A educación musical non pode nin debe perseguir como única meta a formación de solistas instrumentais "stricto sensu"; a súa principal misión debe ser ofrecer á sociedade os músicos que esta necesita para poder canalizar aquelas actividades que demanda a comunidade. Neste sentido, a partir do S. XIX, a orquestra converteuse, polo seu extenso repertorio e polo seu vasto potencial comunicador, no vehículo de expresión musical por antonomasia. O elevado número de instrumentistas que a integra provoca, en consecuencia, que unha porcentaxe moi alta dos estudantes daqueles instrumentos susceptibles de entrar a formar parte da orquestra (corda, vento e percusión, fundamentalmente) teñan nesta o seu destino profesional máis frecuente e, a miúdo, único.

A práctica indistinta de orquestra ou banda, ou, no seu caso, o conxunto que corresponda, ten por finalidade facilitar a participación, a través de distintas formacións, de todo o alumnado. Procúrase así unha organización máis flexible do ensino ao mesmo tempo que se permite que determinados instrumentos con dificultades de integración teñan o marco oportuno para a práctica instrumental colectiva. Así pois, a participación nas agrupacións xa sexan instrumentais ou corais, supón e garante a presenza activa dos alumnos e das alumnas nunha das actividades que implican maior proxección do centro na sociedade.

A práctica, tanto da orquestra como da banda, constitúe unha materia necesaria para a formación musical e a súa lóxica consecuencia debe ser a inclusión no currículo das ensinanzas profesionais de música de dúas materias,

Orquestra e Banda, e a súa presenza vén justificada nun dobre sentido. Por unha banda, porque ofrecerá aos instrumentistas a experiencia e os coñecementos necesarios relativos ao funcionamento, as regras e a convivencia características da interpretación destas agrupacións.

Por outro, porque actuará positivamente sobre todos aqueles instrumentos cuxo nivel lles capacite especialmente para tocar nunha agrupación. Evitará, en suma, que consideren a vida profesional destes músicos como unha opción de segunda fila, acrecentará a súa decantación cara ao inicio dunha determinada opción profesional e facilitará seu ingreso e a súa adaptación psicolóxica nun corpo social reducido, pero cunhas regras moi definidas e non sempre cómodas ou doadas de cumprir.

Do mesmo xeito que a música de cámara -unha materias que persegue obxectivos dunha natureza similar-, a orquestra, a banda ou o conxunto servirán para sacar ao alumnado dun repertorio case sempre caracterizado polas súas dificultades técnicas e pola desigualdade con respecto ao instrumento encargado de acompañalo (a miúdo o piano) e introducirlo nun mundo novo, máis igualitario e de natureza máis rica e variada. Así, os xéneros musicais deixarán de ser soamente a sonata, o concerto ou as pezas de virtuosismo, co cal o alumno e a alumna poderán penetrarse noutras como a sinfonía, o oratorio, o poema sinfónico ou ata a ópera. No caso de instrumentos cunha literatura escasa ou con partituras de moi desigual valía musical, estas agrupacións supoñen a posibilidade de penetrarse nas composicións máis relevantes da historia da música occidental en igualdade de condicións con respecto a instrumentos máis «hexemónicos» (violín, frauta ou trompa, por exemplo), con todoo que iso implica de enriquecemento na formación musical do alumnado.

A convivencia con instrumentos de natureza e técnicas moi diversas, en fin, proporcionará tamén ao alumno e á alumna unha visión moito máis ampla do feito musical e enriquecerá o seu coñecemento dos timbres (tanto individual como colectivamente considerados) e das diversas peculiaridades organolóxicas.

As dificultades técnicas ou o mero lucimento do solista darán paso a un repertorio que alberga moitas das mellores páxinas da música occidental e a unha complexa trama de relacións instrumentais nas que o alumnado se sentirá protagonista destacado. O feito de que sexan varios os instrumentistas encargados de tocar unha soa voz ou parte non ten por que diluír un ápice este protagonismo, que polo feito de ser colectivo non debe implicar unha diminución do

perfil desempeñado por cada un dos integrantes da agrupación. Esta é unha suma de individualidades axuntadas pola mente rectora do director ou directora, que ha de saber extraer o mellor daquelas, que en ningún caso deben aspirar a perderse no anonimato, como tampouco sobresaír por encima das súas compañeiras. A unidade de criterio e a igualdade da execución han de ser por iso as principais metas a alcanzar.

A orquestra, a banda e os conxuntos que se formen deben fomentar tamén as relacións humanas entre os alumnos e as alumnas, afeitos case sempre a unha práctica individualista e solitaria dos seus instrumentos. Deben incrementar a actitude de escoita de todo aquilo que rodea a propia execución unipersoal en aras a conseguir aspectos inherentes a toda boa interpretación na agrupación: afinación, empaste, homoxeneidade no fraseo, igualdade nos ataques, claridade nas texturas, etc.

Ao respecto a todas as indicacións do director ou da directora fomentará unha actitude de disciplina e provocará a necesidade de memorizar estas para que o traballo realizado ao longo dos ensaios dea os seus froitos no concerto. Neste, o alumno ou a alumna poderán experimentar unha sensación moi diferente, xa que serán conscientes de que na práctica de grupo a responsabilidade é compartida.

Todo iso redunda, ao final de contas, na introdución desa compoñente de pluralidade que o alumnado deben sentir como un elemento básico da súa formación ao entrar nas ensinanzas profesionais, no que, parafraseando a Goethe, os coñecementos adquiridos deben permitirlle converter a práctica instrumental no seo das agrupacións en «unha conversación entre moitas persoas razoables».

Obxectivos

As ensinanzas de orquestra e banda dos estudos profesionais de música terán como obxectivos contribuir a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- a) Afondar no coñecemento dos diferentes estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.
- b) Elaborar criterios persoais e razoados sobre cuestións estéticas a través do traballo do director ou da directora e da experiencia do grupo que lle permitan cumprir coa súa responsabilidade como intérprete dentro deste.

c) Dominar o propio instrumento de acordo coas esixencias de cada obra. Aplicar en todo momento a audición polifónica para escoitar simultaneamente as diferentes partes ao mesmo tempo que se executa a propia demostrando a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.

d) Utilizar unha ampla e variada gama sonora, de maneira que o axuste de son realícese en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades interpretativas da obra.

e) Interpretar obras representativas do repertorio da agrupación de acordo co seu nivel instrumental e reaccionar con precisión ás indicacións do director ou da directora.

f) Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.

g) Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista. Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.

h) Respetar as normas que esixe toda actuación en grupo: Afinación previa, atención continua, valoración do traballo colectivo, etc., e responsabilizarse en todo momento das mesmas.

i) Valorar a práctica en grupo como un proceso de aprendizaxe imprescindible para o futuro exercicio profesional.

Metodoloxía

No que refire á metodoloxía desta materia establécense o que cada profesor queira facer na súa programación de aula respectando a súa liberdade de cátedra.

Contidos

Traballaranse as obras que cada profesor estime conveniente dependendo da metodoloxía utilizada. En calquera caso recoméndase un mínimo dunha ou dúas obras por trimestre en función da súa extensión, tipo de agrupación e dificultade.

Traballarase especialmente o referido a:

- Importancia da afinación previa a partir do "LA" do óboe.
- A anacruse como movemento básico da práctica do grupo.
- Reacción e comprensión ante as diferentes anacruses do director ou da directora.
- Desenvolvemento do oído para o control permanente da afinación dentro da agrupación.
- Desenvolvemento da igualdade en ataques (instrumentos de vento e percusión).
- Desenvolvemento da igualdade nos golpes de arco.
- Coñecemento e valoración das normas de comportamento na agrupación.
- Estudo previo da *particella*, silencio e concentración para executar en todo momento as indicacións do director ou da directora, responsabilidade de anotar as indicacións, etc.
- Importancia do papel de cada un dos membros da agrupación.
- Traballo por seccións.
- Traballo gradual do repertorio básico máis significativo da agrupación.
- Valoración do silencio como marco da interpretación.

Criterios de avaliación

1) Interpretar por seccións calquera das obras programadas durante o curso. Mediante este criterio trátase de valorar a capacidade para adecuar o propio son ao da familia correspondente e a precisión de ataques e entradas de acordo coa anacruse do director ou da directora.

2) Reproducir calquera das obras programadas durante o curso, reducindo a corda ao número mínimo posíbel do alumnado por cada sección da mesma. Este criterio pretende avaliar a capacidade de escoita das outras partes, unificándose coas afines, e o grao de afinación arménica e do conxunto, unificando unísonos.

3) Repentizar unha obra de pequena dificultade. Este criterio pretende comprobar a integración rítmica no conxunto seguindo o tempo marcado polo director ou a directora, a precisión para reaccionar ás súas indicacións, o dominio do seu instrumento e o grao de afinación na lectura a vista.

4) Estudar en casa as obras correspondentes ao repertorio programado. Mediante este criterio preténdese avaliar o sentido da responsabilidade como membro dun grupo, a valoración que ten do seu papel dentro do mesmo e o

respecto pola interpretación musical.

5) Realizar concertos públicos coas obras ensaiadas. Este criterio constata a actitude, necesariamente disciplinada do instrumentista na orquestra, a capacidade de asumir o papel asignado, a súa contribución dentro do equilibrio de planos do conxunto e a súa adecuación ao carácter e estilo que marca o director ou a directora.

Haberá tres formas de avaliar: unha continua, outra extraordinaria en setembro que regulará a Consellería para os alumnos que non saquen un cinco en xuño, e unha terceira para os alumnos que non asisten a clase ou faltan frecuentemente, estando matriculados. Enténdese que un alumno perde o dereito á avaliación continua cando teñan catro ou máis faltas sen xustificar por trimestre. Neste caso o profesor fará unha proba ao obxecto de avaliar ao alumno que non asiches a clase dentro do trimestre en cuestión. Se un alumno ten un ou máis trimestres con cualificación negativa por perder o dereito á avaliación continua e non facer a proba co profesor, o Departamento nomeará unha comisión de tres profesores para avaliar aos alumnos que estén nestas circunstancias. Para realizar a proba en caso de necesitar acompañantes, estes deberán achegalos o alumno. As probas serán elaboradas polo profesor cos contidos e obxectivos propios do curso.

Actividades, Audicións e concertos

Audiciones Cámara e conxunto

4 Diciembre 2007, Auditorio

11 Diciembre 2007, Auditorio

5 Marzo 2008, Sala Audiciones

12 Marzo 2008, Sala Audiciones

7 Mayo 2008, Auditorio

14 Mayo 2008, Auditorio

Concertos fin de curso Cámara e conxunto

27 Mayo 2008, Auditorio
28 Mayo 2008, Auditorio

Concertos fin de curso Orquestra

21 Mayo 2008, Auditorio,

Concertos e audicións Coro e Banda

Por determinar

No entanto poderanse programar audicións, concertos, intercambios, viaxes, etc., non previstos cando se estime de utilidade para a consecución dos obxectivos contidos nesta programación.